

ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΑΡΥΣΕΝ ΚΑΙ ΣΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΠΡΩΝΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΥΡΙΔΟΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΟΤΩΝ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ

ΕΝ ΒΕΡΟΙΝΩ,

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΛΗΝΑΙΣ

ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΙΣ
ΕΝ ΤΗ. ΙΕΡΑ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

1928

ΕΓΓΑΓΕΣ Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

I O A N N I N A

ΥΠΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΖΑΧΟΥ 'Αρχιτέκτονος

Παρ' δλας τὰς καταστροφὰς τὰς ὅποίας ὑπέστη κατὰ καιροὺς ἡ πόλις τῶν Ἰωαννίνων διέσωσεν ἀκόμη σημεῖά τινα ἀρχούντιως χαρακτηριστικά, ἀπὸ τὰ ὅποια δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν σχετικῶς σαφῆ εἰκόνα τῆς ἐν γένει φυσιογνωμίας τῆς πόλεως κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐν τῷ προσφάτῳ παρελθόντι ἀκμῆς αὐτῆς.

Ἐκ τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων ἔκτὸς μεγάλου μέρους τοῦ τείχους ἐσώθησαν τὸ δεσπόζον τῆς πόλεως Τζαμίον τοῦ Ἀσλὰν Πασᾶ μετὰ τῶν κελλίων τοῦ Μενδρεοῦ καὶ τῆς βιβλιοθήκης ὡς ἔξαρτημάτων αὐτοῦ (εἰκ. 1 καὶ 2) ὡς καὶ τινα ἄλλα δευτερευούσης σημασίας οἰκοδομήματα. Ταῦτα, ἀν καὶ ἔκτισμένα ἀπὸ ἐγχωρίους τεχνίτας, λόγῳ τοῦ προορισμοῦ των, πρὸς ἔξυπηρέτησιν δηλαδὴ θρησκευτικῶν ἀναγκῶν, ἔκτισθησαν ἐπὶ τῇ βάσει ὑποδειγμάτων Μωαμεθανικῆς ἀρχιτεκτονικῆς¹ καὶ συνεπῶς ἔξερχονται τοῦ κύκλου τῆς παρούσης μελέτης.

* *

"Ο,τι κυρίως ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶνε ἡ ἐν γένει ἀρχιτεκτονικὴ τῶν διαφόρων πατριαρχικῶν οἰκιῶν τῶν προουχόντων, ὡς καὶ αἱ οἰκίαι τῆς μεσαίας κοινωνικῆς τάξεως, ἥτοι τὰ «ἀρχοντόσπιτα» καὶ «νοικοκυρόσπιτα».

"Ἐνεκα τῆς φοβερᾶς καταστροφῆς² τὴν ὅποιαν ὑπέστη ἡ πολυθρύλητος πόλις τῶν Ἰωαννίνων ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ τῷ 1820 οὐδὲν ἐκ τῶν πεφημισμένων ἀρχοντικῶν σπιτιῶν τῶν παλαιοτέρων χρόνων διεσώθη μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτὴν τὰ Ἰωάννινα φθίνουν, ἡ λαμπρότης των ἔδυσε καὶ τὰ περίφημα αὐτῶν οἰκοδομήματα ἔξελιπον

¹⁾ Περὶ τῶν Μονῶν τῆς Νησίδος καὶ τῶν Τουρκικῶν μνημείων τῶν Ἰωαννίνων βλέπε Α. Ξυγγούλου, «Ηπειρ. Χρον.» Τόμ. Α'.

²⁾ Βλ. 'Ἀραβαντινοῦ Χρονογρ. I 332.

διὰ παντός. Τὰ παλαιότερα δὲ σωζόμενα σήμερον ἀνάγονται εἰς τὸ δεύτερον τέταρτον τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τὰ πλεῖστα τούτων ἐκτίσθησαν ἀμέσως μετὰ τὴν καταστροφὴν ἐπὶ τῶν παλαιῶν αὐτῶν βάσεων μὲ τὸν αὐτὸν ώς καὶ πρότερον τύπον, πάντως διπλαὶς ὑπολειπόμενα κατὰ πολὺ τῶν πρώτων ώς πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἔκτασιν. Ὅπως δήποτε τὰ σπίτια αὗτὰ διετήρησαν πλεῖστα στοιχεῖα ἵκανὰ νὰ μᾶς δώσωσι σαφῆ ίδέαν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἥτις ἡκμαζε κατὰ τοὺς προγενεστέρους χρόνους καὶ τὴν δποίαν γνωρίζομεν ἐκ περιγραφῶν τῶν τότε ἱστορικῶν.

"Ἐν ἀπὸ τὰ περιφημότερα ἀρχοντόσπιτα τῆς ἐποχῆς ἡ οποία ἐγκλείει τόσουν ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα τῆς ζωῆς τῆς τότε Ἑλλάδος, χρησιμεύουσα διὰ τοῦτο ώς δεῖγμα τῶν διαφόρων ἔκδηλωσεων τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἡπείρου, ἣτο καὶ τὸ γνωστὸν εἰς ἀπεικονίσεις διασωθὲν ἀρχοντόσπιτο τῆς Οἰκογενείας Ἀργύρη.

"Ως πρὸς τὴν ἐν γένει διάταξιν τῆς κατόψεως καὶ τὴν διασκευὴν τῶν χώρων τὰ σπίτια αὗτα φέρουσιν ἐν τῷ συνδλφ τὸν τύπον μιᾶς ίδιορρύθμου ἀρχιτεκτονικῆς ἀναπτυχθείσης κατὰ τοὺς μεταβυζαντινοὺς χρόνους καθ' μασαν τὴν Ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τινας τῶν νῆσων ἐπὶ τῇ βάσει παλαιοτάτων παραδόσεων συμφώνως πρὸς τὰς τοπικὰς ἔκάστοτε συνθήκας καὶ μὲ πλήρη προσαρμογὴν εἰς τὰς κλιματολογικὰς τοιαύτας, φας καὶ μὲ λίαν εὐφυῆ χρησιμοποιήσιν τῶν ὑλικῶν ἔκαστου τόπου.

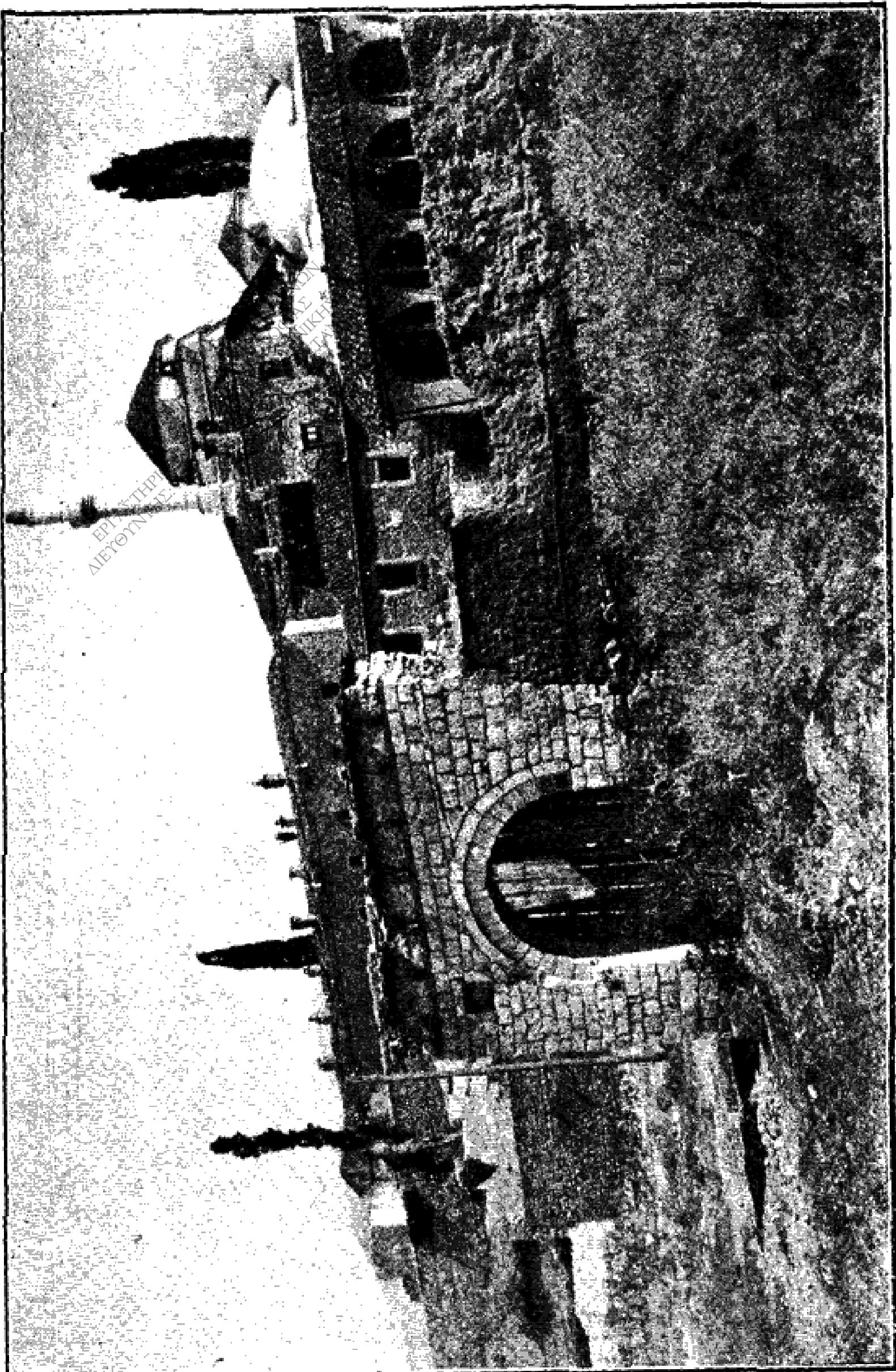
* * *

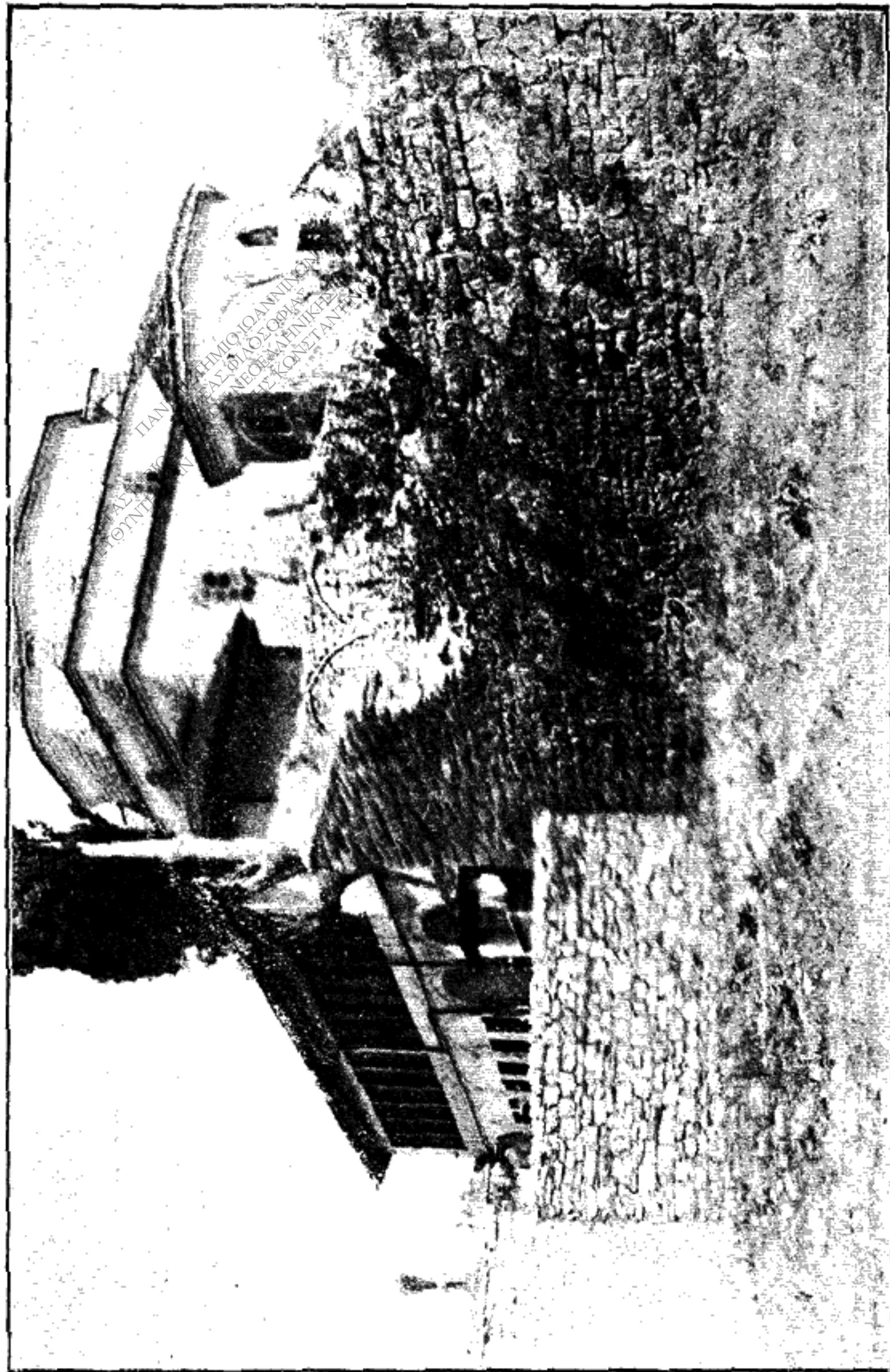
"Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν λιτήν ἀπλότητα, ἥτις παρατηρεῖται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῶν πρὸς τὴν δδὸν δψιν, ἐπιβεβλημένην ἐνεκα ώρισμένων συθηκῶν, είχον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκμῆς τῆς πόλεως πλουσιότατον ἐσωτερικὸν διάκοσμον ἀποδεικνύοντα τὴν ὕπαρξιν ἀνεπτυγμένου καλλιτεχνικοῦ αἰσθήματος παρὰ τῷ λαῷ καὶ ἐνσυνείδητον ἐκτίμησιν τοῦ σκοπίμου ἐν συνδυασμῷ μὲ τὸ ὄραιον.

"Ο ἐσωτερικὸς ούτος διάκοσμος τῶν οἰκιῶν τῶν Ιωαννίνων, δπως καὶ δλων τῶν σπιτιῶν τῆς λαϊκῆς μας ἀρχιτεκτονικῆς, διεκρίνετο διὰ τὴν πλήρη ἐκφράσσεως δρμονίων, τὴν δποίαν κατορθώνει ἀφ' ἐνδὸς διὰ τῆς ἐναλλασσομένης διαδοχῆς τῆς πλουσίας ἔυλογλύπτου καὶ ἐξωγραφισμένης δροφῆς τῶν διαφόρων διαμερισμάτων, τῆς ἔυλίνης ἐπενδύσεως τοῦ κάτω τμήματος τῶν τοίχων, τῆς διατάξεως τῶν ἔρμαρίων μετὰ τῶν θαλαμίσκων αὐτῶν, καὶ ἀφ' ἐτέρου διὰ τοῦ πλουσιωτάτου χρωματισμοῦ τῶν οτρωμάτων τοῦ δαπέδου, κεκαλυμμένων διὰ πολυτελῶν ἐγχωρίων καὶ ἀνατολικῶν ταπήτων.

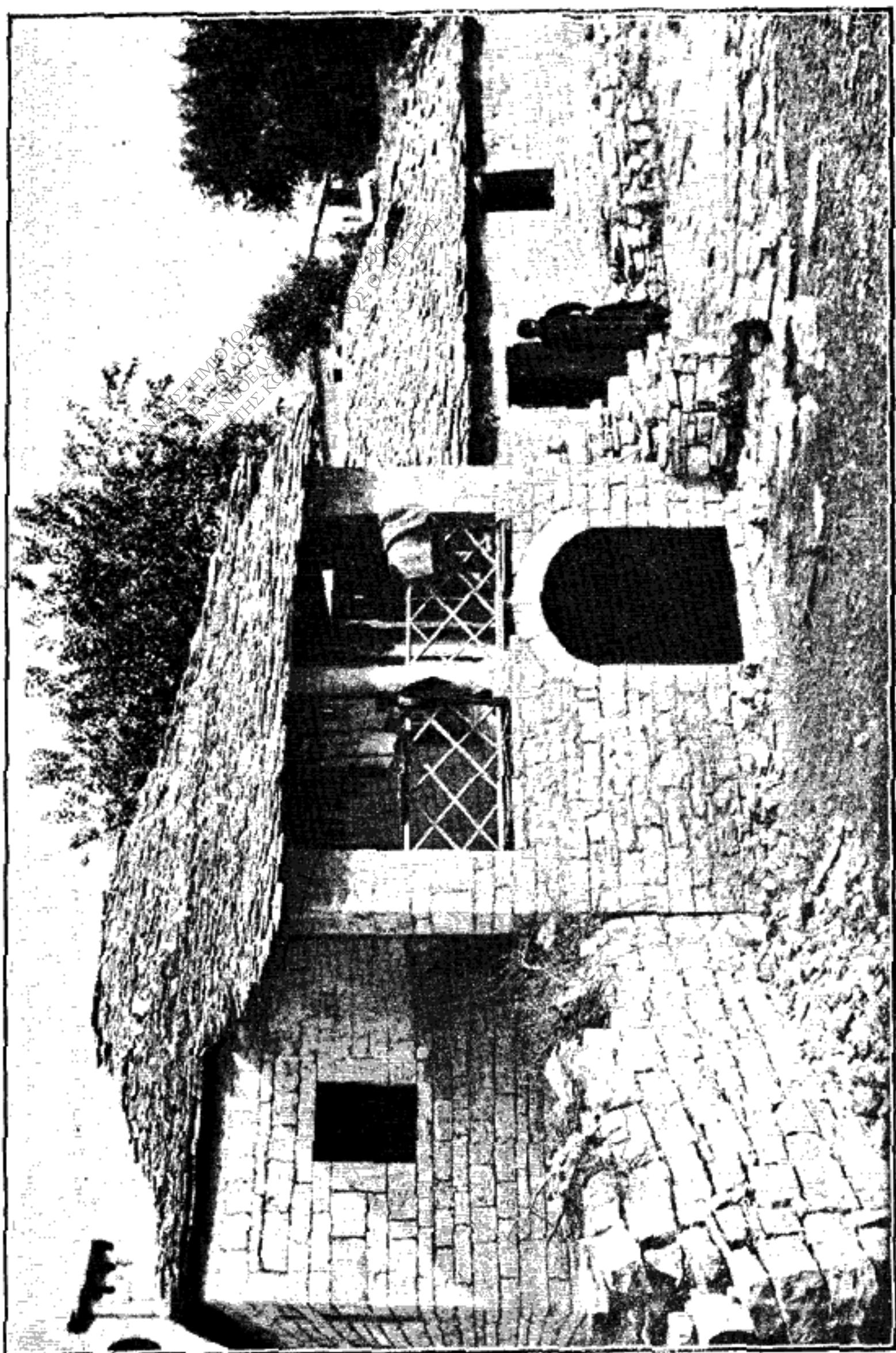
"Εἰς τὴν δλην δρμονίαν τοῦ ἐπωτερικοῦ τούτου διακόσμου ίδιαιτέραν αἴγλην προσέδιδον καὶ τὰ περίφημα χειροκέντητα ὑφάσματα, μὲ τὰ δποῖα ἐκαλύπτοντο οἱ τοῖχοι καὶ τὰ πολλαπλὰ διβάνια καὶ τὰ δποῖα ἥσαν ἔργα

Πίναξ 1. — Γενική άποψη του Τζαϊδου 'Ασλάν Πλαστικής βιθυνόμενης.

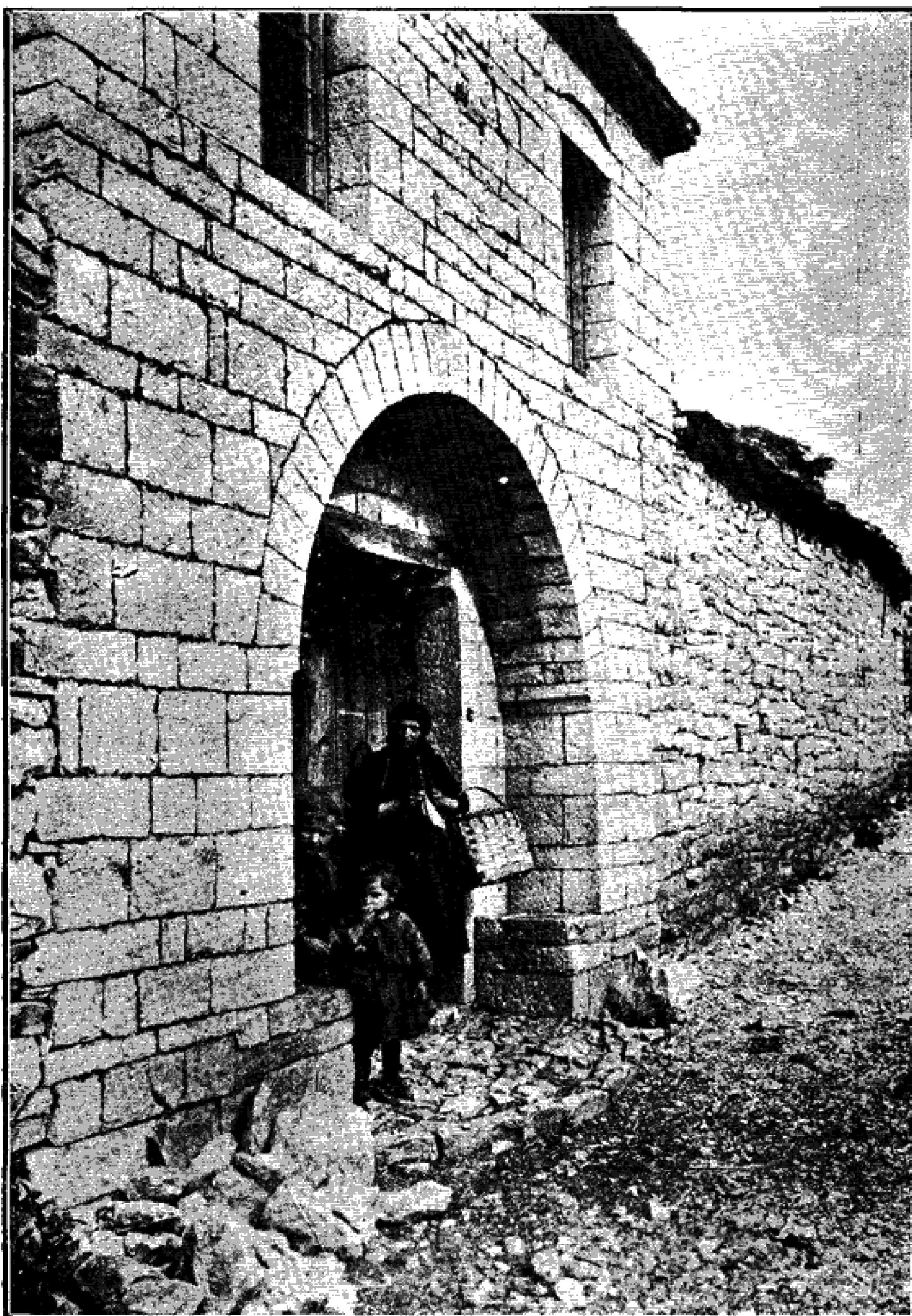

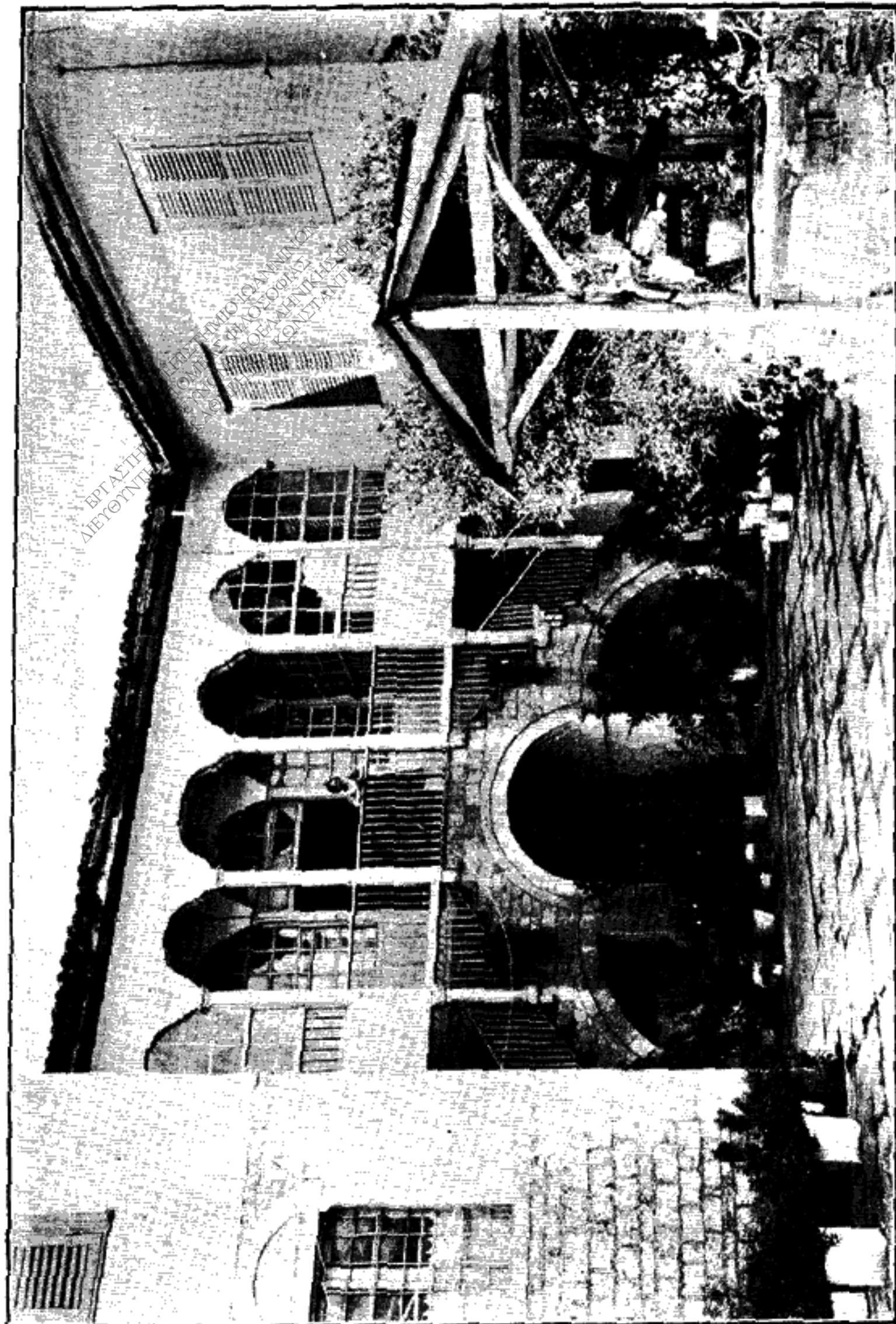
Πίναξ 2. — Το Τζουμόν του Αστράν Πασά μετά την κατάληψη του Μενδρού.

Πίναξ 3. — Στάτη διπό τό κωρίν Βελτούστα.

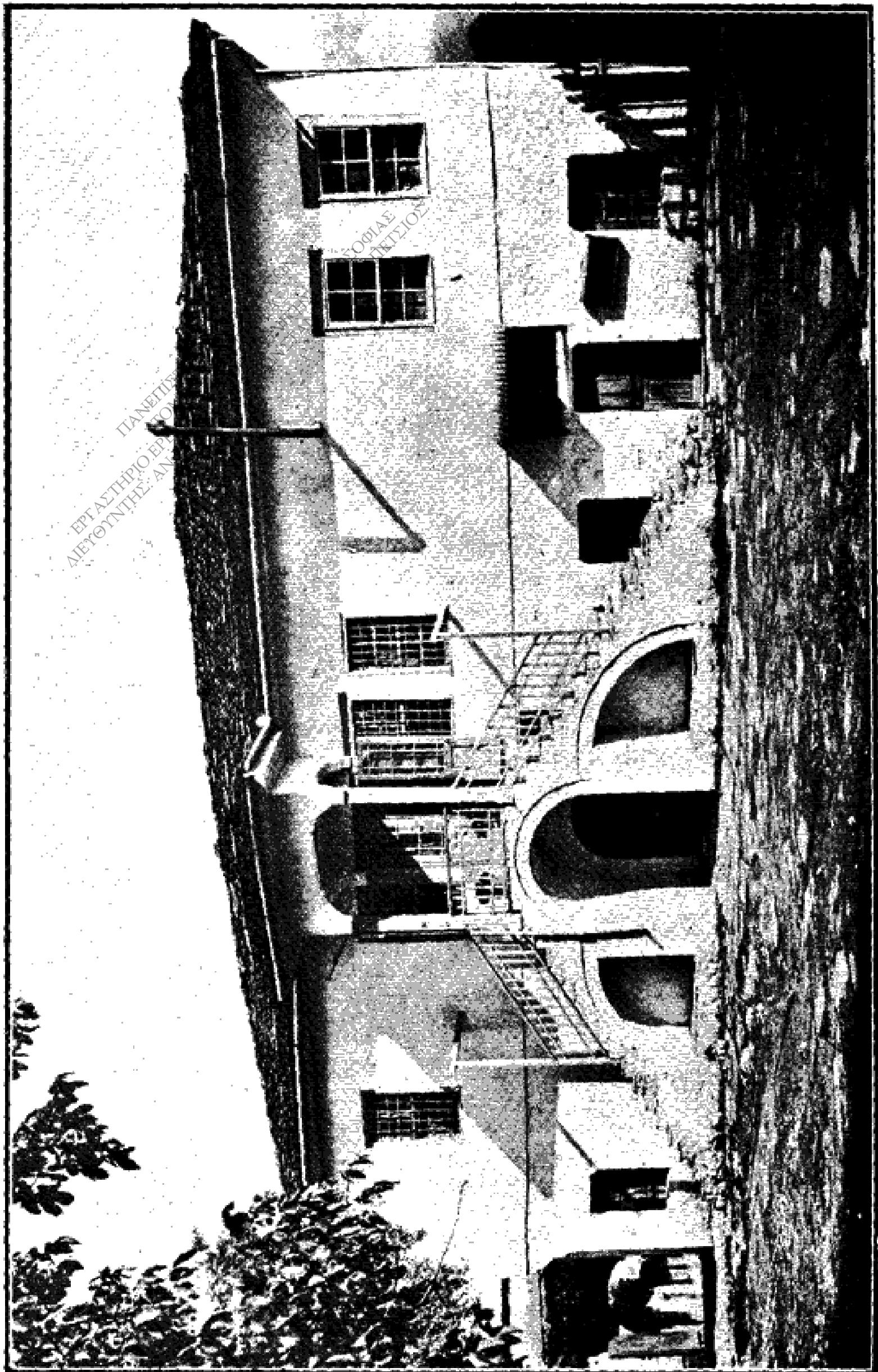

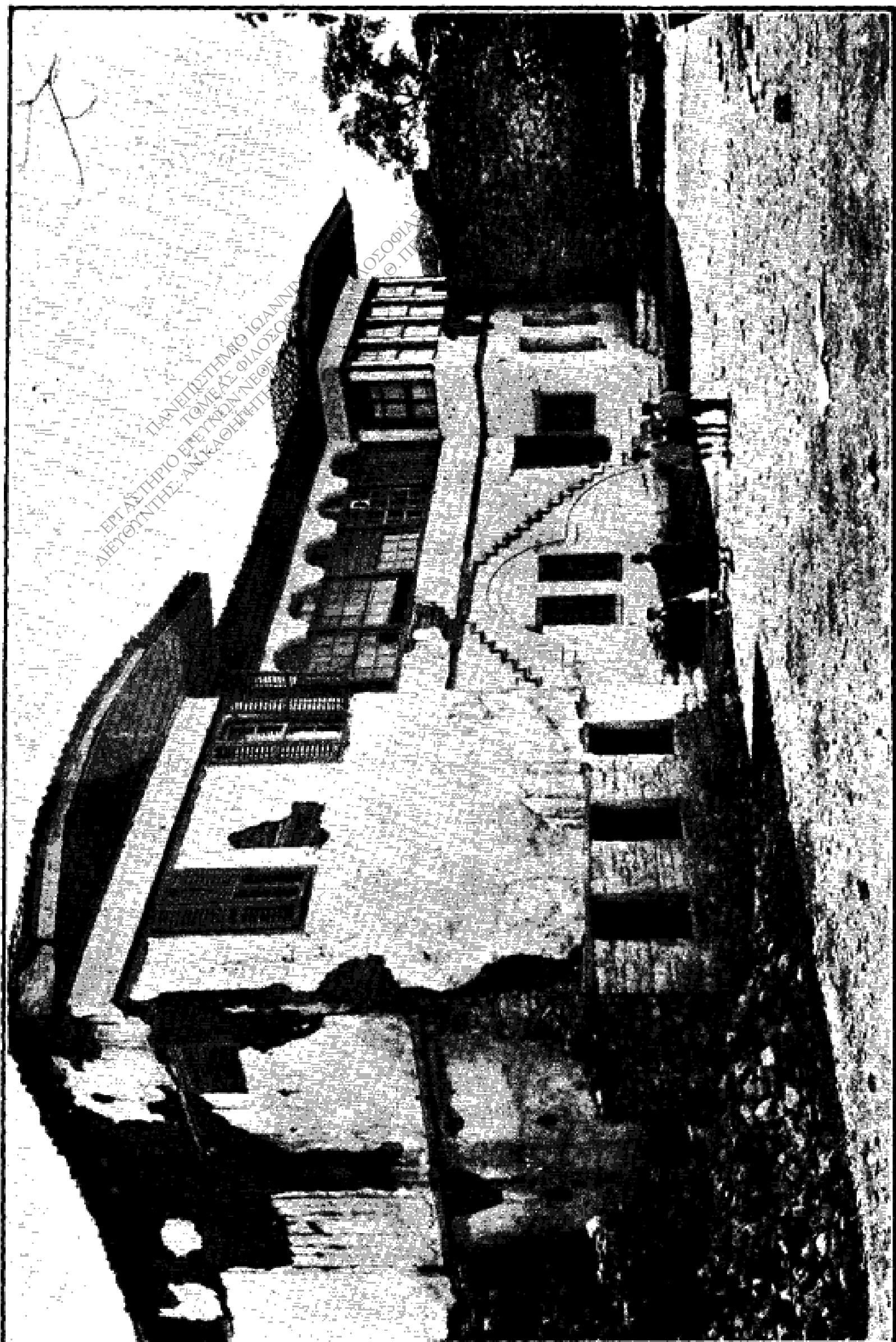
Πίναξ 4. — Σπίτι με τοξωτή αψίδα πορτών.

Πίνακας 5. — Ολυμπία Μήσιου δημιουργία πρότυπο της αρχαίας.

Πίνακας 6. — Μηδεμονάδα νόσοις που προκαλούν αναπνευστικές ασθέτικές.

Πίνακας 7. — 'Αρχαία οιλία όπους την αύγινη.